

Hyvä ystäväni Yrjö, arvoisat kuulijat !

Näiden pikku muisteloideni otsikko on näpsäkästi seuraava:

KAIKKI ALKOI SYYSKUUSSA 1948 VUOKKOLASTA

Minulle on suotu ilo pitää tämän seminaarin viimeinen puheenvuoro. Se sopii hyvin. Jo siitä selvästi syystä, että olen kuulijoista ainoa, joka on voinut seurata Yrjön oppisarkaa sen ensi päivästä lähtien. Niinpä olisikin ollut hävytön temppu, ellei Yrjö olisi tohtinut ottaa riskiä ja sallia minunkin täällä esiintyä. Sitäpaitsi enhän minä, pohjalainen professorismies, näinkään fiinissä seurassa ”päätäni alaha paina”.

Yrjön elinikäiset opinnot alkoivat virallisesti silloin, kun hän asteli ensi kertaa sisään Vaasan kaupungin Hietalahden lastentarhan 5-vuotiaiden Vuokkola-osastoon. Henkilökemioista lie johtunut se, että ystävyystyimme siellä Yrjön kanssa heti. Tämä ystävyys siirtyi tarhassa 6-vuotiaiden Sinikelloihin, jatkui luokkatoveruuteen sekä kansakoulussa että Vaasan maineikkaassa lyseossa, ulottuen edelleen opiskeluaikojemme kämppäkaveruuteen. - Maininnan arvoista on muuten, että olen Jorma Ollilan, Matti Alahuhdan ja Yrjö Neuvon jälkeen jo neljäs puhuja, joka on saanut oppinsa Vaasan lyseossa ! - Ystävyys Yrjökä kanssa on kantanut yhtä rikkumattomana, maantieteestä ja elämän käännteistä riippumatta, näihin päiviin asti.

Varhaiskasvatuksen merkitys lapsen menestykselle elämässä on tutkijoillekin valjennut vasta viime aikoina. Mutta me olemme Yrjön kanssa aina osanneet ilman kasvatustieteilijöitäkin arvostaa lastentarhamme Maiju-tädin esikoulua. Syvästä arvonnasta on todisteena se, että pari vuotta sitten, vanhoja taas kerran muistellessamme, päätimme ottaa selvää, vieläkö iki-ihana Maiju-täti, tuolloin aivan nuori lastentarhanopettaja Maiju Vuola, vaikuttaisi keskuudessamme.

Ja kuinka ollakaan, turkulaisesta palvelutalosta löysimme yli yhdeksänkymppisen pirteän leskirouvan, josta emme olleet 70 vuoteen mitään kuulleet. Rouva Vuola tarjosi hieman jo varttuneille tarhapojilleen lounaan, ja vietimme hänen kanssaan unohtumattoman iltapäivän. Kyyneliltäkään ei vältytty, kun keskusteluissa ilmeni, että aikaansa tarkoin seuraava, uskomattoman muistin omannut rouva oli vuosikymmenten saatossa tarkkaillut kasvattiensa – ja siinä joukossa meidänkin – joskus julkisuuteen päätyneitä vaiheita.

Olisi runsaasti kerrottavaa yhteisten lapsuus- ja nuoruusvuosien ajalta. Kuvauksia uskollisista pyhäkoululaisista, poikakerhojen lennokinrakentajista, vaativien partiotaitokilpailujen taistelijoista, esiintymisten suhteen uhkarohkeista nokkahuilutaiteilijoista ja ylipäänsä puuhakkaista nuorukaisista. Nyt on kuitenkin pitäydyttävä vain hajahavaintoihin siitä, millaisia signaaleja Yrjön ensiaskeleet 1950-luvun heikkovirtatekniikan saralla jo antoivat vuosikymmenten päässä siinnelleestä signaalinkäsittelyn professuurista !

Havainnot on helppo fokusoida yhteen sanaan – ja se on transistori, tuo puolijohdetekniikan mullistanut kolminapainen tulokas. Yrjön johdolla oltiin toki jo paljon aikaisemmin värkätty kidekoneet, ensin sellaiset, joissa kuuluvuuden aikaansaamiseksi piti metallipuikon kärjellä rapsutella kiteen pintaa, ja myöhemmin kätevämmät, kiinteällä kiteellä varustetut.

Mutta sitten, vuonna 1957, Yrjö kertoi uutisia keksinnöstä, josta oli lukenut juttua Tekniikan Maailmassa. Bellin laboratorioissa Amerikoissa tehdyn keksinnön avulla pystyisi kuulema rakentamaan taskulampun pariston virralla toimivan, kovaäänisellä varustetun radion. Ja mikä tärkeintä tietää; näitä ihmeitä olisi kuulema jo Helsingistä saatavissa, tosin kovalla hinnalla.

Ennakkoluulottomasti päätettiin TM:n kytkentäkaavion pohjalta rakentaa molemmille 3-

transistoriset radiot. Oma lukunsa on se, miten vanhemmat saatiin taivuteltua kustantamaan tarvittavat osat, transistoreiden lisäksi vastukset, kondensaattorit, kiteet, pertinax-levyt, juotoskorvat, ferriittisauvat, antennijohdot ym. (aika hyvin lueteltu 60 v takaa näin juristin muistilla, eikös !). Insinöörin pojalle tehtävä oli helppo, minun historianlehtori-isälleni hankkeen perustelevminen oli työläämpää. Äitiäkin vielä tarvittiin. Kun pohdimme sitä, että mistä saadaan sopivat kuoret levällään olevien osien kokoamiseksi, opettajaäitini keksi tuoda koululta vaneriset liitulaatikat. Siinäpä oiva ratkaisu aikana, jolloin muovituotteista ei vielä ollut tietoa.

Radiot toimivat hyvin. Näiden teknisten hankkeiden toteuttajina rinnastuimme keskenämme tunnettuihin kirjallisuushahmoihin Sherlock Holmesiin ja tri Watsoniin – eikä tarvinne arvuutella kumpi oli kumpi ! Vaasan Holmes & Watson -elektronikkapaja ei toki välttynyt vastoinkäymisiltäkään. Partiolippukuntamme riskisijoitus, mahtavaksi innovaatioksi ajateltu 6-transistorinen leiri- ja retkiradio, ei syystä tai toisesta suostunut koskaan kunnolla toimimaan. Harmillista tilannetta lippukunnanjohtajalle selvitellessä minä olin mieluusti vain tuo firman Watson !

Kaikki kunnan tuotteet jalostuvat tuotekehittelyn myötä. Kun tapanamme oli tehdä pyöräretkiä Vaasan ympäristöön, ryhdyttiin pohtimaan matkaradioversion kehittämistä. Tuumasta toimeen. Peltiset telineet ohjaustankoihin, toisiinsa yhdistetyistä polkupyörän pinnoista antennit, kuulokkeet korviin – ja syntyivät valtakunnan ensimmäiset polkupyöräradiot !

Pari vuotta myöhemmin oltiin vartuttu niin, etteivät transistorit enää riittäneet vapaa-ajan elämänsisällöksi. Bill Haleyn rokkarit olivat vallannut Suomenkin. Tarvittiin levysoitin markkinoille tulleiden EP- ja LP-levyjen soittamiseen. Kotona ei asialle lämmenty, koska vallitsi epäily, ettei soittimella muuta soitettaisi kuin rokkia.

Silloin Sherlock esitti, että, okei, valmistetaan levysoitin sitten itse. Et voi olla tosissasi, epäili Watson. Mutta, hankittiin sopiva puulaatikko, isä-Olavin avulla Strömbergiltä valurautainen sähkölieden levy, johon oli porattu keskelle reikä akselia varten, tarpeet muuntajan käämimistä varten, polkupyörän dynamo moottoriksi, erinäisiä hihnoja voimansiirtoa varten ja vähän muutakin tilpehööriä till. Vain sähköinen äänivarsi neuloineen oli tarpeen ostaa. Sherlock teki vetohihnalaskelmat, jopa kahta eri nopeutta varten. Stroboskooppiakselilla hienosäädettiin oikeat nopeudet 45 ja 33 1/3 kierrokselle. Vahvistin rakennettiin vielä silloin radioputkitekniikalla. Sähkötarkastuslaitoksen luvat taisivat kyllä jäädä hakematta, mutta juristiopinnot minä aloitinkin vasta vuosia myöhemmin !

Soitinta käytettiin tuohon aikaan suosituissa kotihipoissa. Siinä yhteydessä Watsonillekin muodostui itsenäinen trehtävä. Jos näet vaasalaisneitojen maanittelu meidän hippoihin olisi jäänyt Sherlockin varaan, oltaisiin saatu tanssia kolliporukassa, vaikka miten hivelevät sävelet olisi uljas soittimemme ilmoille loihnut.

Sitten Yrjö siirtyi tupsulakkien kaartiin – kuinkas muutenkaan ! Mitä hän sen jälkeen on saanut elämässään aikaan, olisi toisen tarinan paikka. Ja sitäpaitsi – sitä tarinaahan on tässäkin seminaarissa setvitty pitkin päivää !

Kansleri Tauno Nurmelan eräässä mainiossa teoksessa todetaan, että vilpittömimmän arvostuksen ihminen voi elämäntyölleen saada vasta sitten, kun hänen viimeinenkin luokkatoverinsa on nurmen alla. Minä nyt katson vielä näin nurmen päältäkin voivani toisena lyseolaisena antaa täyden arvon Yrjön työuralle. Mutta tämä ehdottomasti vain sillä edellytyksellä, että hän aina myöntää hänen olevan mahdotonta saada elinikäisessä opinsaunassa kuitenkaan minua kiinni. Yrjö kun tuli vasta 5-vuotiaana Vuokkolaan, jolloin minä olin opiskellut jo kokonaisen vuoden elämäntaitoja lastentarhan 4-vuotiaitten Lemmit-osastossa !!

Kiitokset tilaisuudesta olla täällä tänään mukana !

Menestystä Yrjön elämän jatkopuuille toivotan ! Kunhan vain muistaa, että metsätoissa voi digiloikka olla noin vanhalle miehelle kohtalokas !